

Stílus és jelentés Tanulmányok Krúdy stílusáról

Szerk. PETHŐ JÓZSEF – JENEI TERÉZ. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XXXI.
Tinta Könyvkiadó, Bp., 2004. 113 lap

Krúdy világának a stílus révén kibomló sokszínűségét, titokzatos gazdagságát tárja elénk az a tanulmánykötet, amely a szerző születésének 125. évfordulójára rendezett nyíregyházi tudományos emlékülés előadásából született meg. A Krúdy-próza nyelvi és stiláris összetettségének minden tanulmány más és más mozzanatát ragadja meg: a tematikai és módszerbeli sokféleség révén kirajzolódó összkép egésze pedig alkalmas arra, hogy e stilárisan rétegzett, többszólamú, de a változatosságból mégis mindig egységes látomásos egészet szintetizáló szövegeket teljességükben mutassa meg.

BENCZE LÓRÁNT írása a magyar prózahagyomány retorikusságának folytonosságába helyezi mutatja be a Krúdy-novellák makroszerkezetének egy sajátosságát. A „Palócföld – XIX. század, Szepesség – XX. század, Székelyföld – XXI. század” című tanulmány (9–15) a megjelölt hármasszevetésre épül: Krúdy két novellájának indítását állítja párhuzamba Mikszáth és Bayer Zsolt két-két írásának bevezetésével, hatásosan bizonyítva azt, hogy a novellák indításai az exordiumhoz az ókori retorikákban előírt eszközök alkalmazása révén valójában mesteri szónoki bevezetések. A szerző meggyőző alapossggal tekinti végig a bevezetés szokásos összetevőinek: az alaphang megadásának, a jóindulat megnyerésének, a figyelem, az érdeklődés felkeltésének megvalósulását az egyes novellákban, elemezve a szövegindító bekezdések minden összetevőjét. Megvizsgálja emellett a bevezetések szerkezeti tagolódását is: az olvasók megszólítását, a kitérést és az olvasó és a beszéd tárgya közötti közvetítést. Az elemzett novellák mindegyike drámaian indul, és a kezdetükön felvázolt gond a történet végére sem oldódik meg, a retorikai megközelítés pedig ennek a szerkezeti sajátosságnak a szerepére is rámutat. A vizsgált novelláírók ugyanis „látszólag könnyedén kirázzák a kisujjukból az olvasónak hallatlanul élvezetes semmit mondást. De csak látszólag, mert mindeközben az étellel szükségképpen velejáró konfliktusok feloldására, a kudarctűrésre és a be nem csaphatóságra nevelnek” (10–1). A különböző szerzők írásait azonos módszerrel elemző tanulmány több tekintetben is tanulságos: egyrészt szemléletes példákkal illusztrálja a magyar próza retorikusságának hagyományát, más-

részt ezáltal azt is igazolja, hogy az antik retorika szempontjai nemcsak a szónoki beszéd, hanem más műfajok esetében is közelebb vihetnek a szövegszerkezet megértéséhez.

CZETTER IBOLYA Krúdy stíluszintézisét bemutató dolgozata (Stíluszintézis Krúdy Gyula: Pesten lakott egy fuvolás című novellájában; 16–24) kiváló példája annak, hogy egy-egy novella átfogó stilisztikai elemzése is alkalmas módszer lehet a szerző polifonikus stílusának jellemzésére, hiszen a különféle stílustendenciák összeforrott egységet alkotnak írásaiban, és így akár egyetlen alkotásban is kimutathatók. Az elemzett novella pedig azért is különösen jó választás, mert olyan művészileg kiértelt írás, amelyben Krúdyra jellemző módon „a jelentéktelenség mondható fabuláról (...) a szűzsére, az előadásmód segítségével felfogott jelentésre és a modalitásra terelődik a figyelem” (17). A szerző végigkövetve a Krúdy-alteregő főhős egyik nőtől a másikig vezető útját részletesen bemutatja az életképek hangulatát megteremtő stílusesszéköket. A halmazás, az epizodikus, jelenetező szövegszerkezet, az időérzékelés nyelvi eszközök révén történő relativizálása, az indázó mondat- és szövegszerkezet, az anaforikus szerkezetek, a lelki folyamatok képszerű megjelenítése egyaránt hozzájárulnak a szöveg stiláris összetettségéhez. Az alapos és mindig funkcionális elemzés rámutat az elbeszélői attitűdnek a lírai jellegből és a kontrasztként mindig jelenlévő iróniából adódó ellentmondásságára, amely Krúdy világának egyik meghatározó sajátossága.

Ahogy CZETTER IBOLYA egy jellegzetes novella, EÖRY VILMA egyetlen jól megválasztott mondat alapos elemzése révén mutatja be Krúdy stílusának, szövegszerkesztő eljárásainak néhány meghatározó sajátosságát (Egy Krúdy-mondatról. Mondatszerkezet, szövegszerkezet, pragmatikai jelentés; 25–32). A „Napraforgó” című regény egy mondatának kiválasztását az indokolta, hogy „esszenciálisan tartalmaz nagyon sok motívumot, ill. szerkezeti sajátosságot, amelyek a regényben, de az egész Krúdy-életműben is meghatározó stílusértékkel bírnak” (25). A szerző kiváló példáját nyújtja annak, hogy a tözetes mondat szerkezeti elemzés hogyan állítható a stílus értelmezésének szolgálatába. A grammatikai elemzésre szervesen épül rá a mondat alakzatainak bemutatása, hiszen a grammatikai forma teszi lehetővé a párhuzamos és chiasztikus szerkezetek megvalósulását is. A mondat szerkezetének felvázolása után a regény makroszerkezetéről sajátos szemszögből ad áttekintést a szerző: mivel az epizódyszerű történeteket a szereplő személyek kötik össze, az egyes fejezetekben megjelenő szereplők kombinációinak bemutatása is alkalmas lehet a szövegkonstrukció megjelenítésére. A tanulmány összegző fejezete sikeresen kapcsolja össze a mondat és a szöveg szerkezetéről és jelentéséről mondottakat: a részben véletlen szerkezeti megfelelések a mondat és a szöveg visszafogott, álmodozó, emlékező hangulatának hasonlóságát erősítik, sőt a mondat fő motívumai egyben a regényben is kulcsszereplők. Az egy mondatból kiinduló, ezért merész, de mégis meggyőző eredményekre vezető elemzési módszer látványosan mutatja meg, hogy miként képződik le, és hogyan ragadható meg egy szöveg részleteiben annak egésze.

GÁSPÁRI LÁSZLÓ tanulmánya a Krúdy-próza egy olyan stílusformátó eszközét ragadja meg, amely nagymértékben hozzájárul a szövegjelentéshez azáltal, hogy a cselekményszinthez képest megteremt egy, a krúdys ábrázolásra igen jellemző kvázi-szintet (A *minthás* társítások funkciója Krúdynál; 33–6). Az eseményt vagy gondolatot kommentáló szubnexistió és az emlékképeket kapcsoló konkaténáció alakzatai *minthás* társítások formájában, kvázi-kijelentéseként jelennek meg. A következetesen funkcionális elemzés ezeknek a társításoknak a működését tárja fel: egyik funkciójuk lehet a múlt és a jelen határainak egybemosása, emellett igen gyakori szerepük „a jelentéktelenségből való kimozdítás”, vagyis a történethez képest értéktelített kvázi-szint teremtése, és ennek ellenkezője is, az ironikus leleplezés, vagyis egy értékmegvonó kvázi-szint érvényesítése is. A *minthás* társítások világteremtő szerepét jól választott példákkal illusztráló tanulmány meggyőző arról, hogy a megemelés és a leleplezés ellentéző szerepei kölcsönösen indokolják egymást, és hogy ezek a szerkesztésmódok is hozzájárulnak ahhoz, hogy a mindennapi, kisszerű dolgok költészetté váljanak Krúdy sajátos realizmusában.

Krúdy írásainak elbeszélő technikái mutatják azt a változást, amely a korszak prózairódmánának narratív magatartásában bekövetkezett: a tárgyilagos külső nézőpontot, a mindentudó narrátort felvált-

ja a hősök reakcióit közvetítő, a személyes részvétel képzetét keltő, több narratív perspektívát összefogó közlésmód. JENEI TERÉZ írása (*A szabad függő beszéd mint stílusalakító tényező Krúdy Gyula Napraforgó című regényében*; 37–43) átfogó elméleti alapoza után részletes elemzések révén mutatja be, hogy milyen szerepe van ebben a változásban a szabad függő beszéd alkalmazásának. A szerző áttekinti a szabad függő beszéd különböző megközelítéseit, és úgy véli, hogy a különböző felfogások olyan egymást kiegészítő szempontokat nyújtanak, amelyek mindegyike érvényesíthető lehet az értelmezésben. A regény narratív struktúráját áttekintve megállapítja, hogy a narrátor és a szereplők megnyilatkozásainak és vélekedéseinek sokszor szétválaszthatatlan egybefonódása miatt annak egyik legmeghatározóbb tényezőjévé a szabad függő beszéd, illetve a hősök gondolataiba betekintést adó szabad függő gondolat válik. A SZFB megjelenhet elkülöníthető módon egy-egy gondolat erejéig, de hosszabb szövegrészekben is, és néha csak pragmatikai és szemantikai jellemzők bevonásával állapítható meg, hogy éppen a narrátor vagy a szereplő beszél. A szerző a mezosztintú szövegrészek elemzése révén nemcsak a SZFB egyes előfordulási lehetőségeit mutatja be, hanem azt a funkciót is sikeresen érzékelteti, amelyet ez a narratív lehetőség a vallomásos magatartás és az ironikus távolságtartás együttes érvényesülésében betölthet.

A Krúdy-életmű egyik legjobb ismerőjeként, stílusának, nyelvi képeinek alapos elemzőjeként KEMÉNY GÁBOR ebben a kötetben az író világának két igen meghatározó képzetkörét: a szakralist és az erotikust, és azok összekapcsolódási módjait vizsgálja (*A szakrális és az erotikus viszonya Krúdy prózájában*; 44–53). „Az útitárs” című kisregény képalkotásában BORI IMRE már kimutatta e két szféra összefonódását, KEMÉNY átfogó elemzése viszont egyrészt a vizsgált művek körét is kibővíthetőnek tartja, másrészt azt is igazolja, hogy ezek a területek nemcsak a képek, hanem a cselekmény és az azt kísérő asszociációk szintjén is összetartozhatnak. A vallásosság és érzékiség kapcsolatának rövid kultúrtörténete a gondolatmenet érdeklődést keltő bevezetéseként megmutatja, hogy a középkorban a vallásos elragadtatás jelent meg erotikus képekben, Krúdy korához közeledve pedig egyre inkább az erotika fejeződik ki szakrális motívumok révén. A Szindbád-novellákból származó gazdag példaanyagot az alapján rendszerezi a szerző, hogy a vizsgált képzetek a cselekmény szintjén, a főhős asszociációiban vagy pedig a nyelvi képek szintjén jelennek meg. Meggyőző szövegrészekkel igazolja nemcsak a két képzetkör szoros kapcsolatát, hanem azt is, hogy Krúdynál az asszociációk és a képek is az erotikából indulnak ki, és azt szemléltetik a szakrális elemek révén. A vallásos és az erotikus motívumok kapcsolódása formateremtő, szövegszervező elv is válhat egyes írásokban: a szerző több olyan művet is bemutat, amelyekben ez a kapcsolat meghatározóvá válik. „A zöld fátyol” és a „Setétke” című novellákban részletesen tárgyalja ezeket a motívumokat, és utal a „Kleofásné kakasa” című elbeszélés ilyen sajátosságaira is. „Az útitárs” című kisregényben pedig mozzanatról mozzanatra elemzi a különböző szinteken megvalósuló, egymás hatását erősítő kapcsolatokat. A Krúdy motívumkincsének átfogó ismeretéről tanuskodó és a két motívumkör világirodalmi vonatkozásaira is kitékintő tanulmány végkövetkeztetése szerint „Krúdy a vallással érzékelteti az erotikusát. Krúdy tehát ebben a tekintetben nem az ószövegségi-középkori, nem is a manierista-metafizikus, hanem az huysmans-i-wilde-i, azaz a praeraffaelita-szeccessziós típusba sorolható be” (52).

Az emlékező attitűd Krúdy műveinek meghatározó sajátossága, PETHŐ JÓZSEF írása („Az emlékezet, amely váratlanul valahonnan idetévedt”). Emlékezés és halmozás Krúdy N. N. című kisregényében; 54–61) ezért az emlékezés kulcsszerepéből kiindulva „az emlékező Krúdy-szövegek modellálásához kíván hozzájárulni az író egy jellegzetes szövegének, az N. N. című kisregénynek és e szövegen belül főképp a jellemző stílussajátosságként megjelenő halmozásoknak a vizsgálatából adódó néhány szemponttal és elemzési gondolattal” (54). Az emlékezés folyamatának és a nyelvi reprezentáció összefüggésének érzékeltetéséhez a szerző tömören, de jól követhetően vázolja fel a megismeréstudománynak a reprezentáció szintjeiről alkotott modelljét, majd erre építve azt vizsgálja, hogy az emlékezés nyelvi reprezentációjában milyen szerepet játszhat a halmozás stílusalakzata. Átgondolt és teljes képet adó rendszerezése szerint a halmozás megjelenítheti az asszociációban érvényesülő szomszédosság törvényét, például a szülői ház mentális képéhez tartozó alkotótágok felsorolásával. Másrészt lehet

a halmozás tudáskeretek megjelenése, így például a kisregény egyik szereplőjének, Juliskának a megjelenítésében a halmozásban rögzített jegyek a vizuális reprezentációhoz tartoznak, és azon belül is főként a barna szín kap kiemelt szerepet. Harmadrészt a halmozás alakzata az elbeszélés és az emlékezés nehézségeinek felidézőjévé is válhat: „a szinonim tagokból álló halmozás (...) az emlékező mechanizmus fontos jellemzőjével is kapcsolatban áll, állhat: nevezetesen az emlékezet bizonytalanságának leküzdésére való törekvéssel, azaz az emlékkép élesztésének szándékával” (59). PETHŐ a holista kognitív nyelvészet elméleti alapjain, az emlékezetkutatás legújabb eredményeit is felhasználva olyan önálló és eredeti elemzési módszert alkalmaz, amely új szempontból tárja fel azt, hogy miért is tekinthető Krúdy a történetmondás és koherenciateremtés megújítójának.

SZABÓ ZOLTÁN stílustörténeti keretben, a szecesszió egyik legjellemzőbb stílusvonásának vizsgálata révén közelíti meg Krúdy írásművészetét „Az indázás stílusformái Krúdy prózájában” című tanulmányában (62–8). Az indázás, vagyis a hullámzó, kígyózó vonalvezetés mint díszítő motívum minden művészeti ágban jelen volt a szecesszióban, a szerző által átfogóan rendszerezett nyelvi megvalósulási formái pedig a szépirodalomban is érvényesültek. Az indázás egyik lehetősége a kígyózó tárgyakra, jelenségekre utaló szavak használata. A tanulmány számos ilyen, gyakran metaforikusan használt kifejezést sorakoztat fel a Krúdy-szövegekből, hangsúlyozva azt is, hogy ezek általában nem elszigetelten, hanem egymáshoz kapcsolódva, folytonos szövegrészekben fordulnak elő. E szavak előfordulása mellett – az indázást metaforikusan értelmezve – a tulajdonképpeni indázó stílusformát a hullámzó vonalú mondat- és szövegszerkezetek alkotják, melyeknek számos, különböző módon tagolódo típusa különíthető el. A szerző három különböző szerkezetfajtára hoz a stílus díszítettségét meggyőzően illusztráló példákat: bemutat felsorolásra épülő, mellérendelő szövfüzereket; ismétlődő ívekre épülő szerkezeteket, és folyamatosan bővülő, egye hosszabb ívekből felépülő szerkezeteket is. Az indázó stílusformák részletes tárgyalása után a tanulmány a szecesszió más íróival való összevetést is nyújt, és összegzőként elhelyezi ezt a stílussajátosságot Krúdy írásművészetének egészében, rávilágítva arra, hogy ez is a Krúdyra általában jellemző „szépséggé stilizálás” egyik eszköze.

Sajátos szemszögből, egy író társ élményének szűrőjén keresztül mutatja be Krúdy életét és művészetét SZATHMÁRI ISTVÁN tanulmánya (Krúdyról – Márai szemével; 69–74). A szerző nagy alaposággal, a teljes Márai-életművet átnézve gyűjtötte össze a Krúdyra vonatkozó megjegyzéseket, véleményeket, és ez alapján átfogóan tárja elénk a Márai-írásokból kirajzolódó Krúdy-képet. Márai rajongással tisztelte és jól ismerte Krúdyt; írásaiban találhatunk a személyes kapcsolatukról, az író életkörülményeiről, a művei által teremtett világról és a stílusáról szóló részeket egyaránt. Krúdyt rendkívüli emberként, tiszta, fegyvelmezett, öntudatos íróként ábrázolja, írásai egyik legfőbb értékének a mindennapok mitikus fényvel való övezését, a valóság és a képzelet összekapcsolását tartja: „Nem ismerem írókat, akik olyan csalhatatlan biztonsággal érzékelték volna a valóságot, mint ő, és ugyanakkor olyan öntudatosan megtagadta volna a valóság törvényeinek érvényét az élet mélyebb térfogata, az emlékek, a vágy, a képzelet birodalma fölött” (73). A feldolgozott írások alapján Krúdy stílusát tekintve pedig az atmoszférateremtő képessége és a prózaritmusa ragadta meg leginkább Márait. A nagy filológusi elmélyültséggel készült dolgozat megállapításai kettős tanulsággal járnak: egyrészt Márai értékrendjét, az írásról, az irodalomról alkotott képét is megmutatják; másrészt pedig az ő értékítélete révén Krúdy világának nagyon sok jellemző vonását is megragadják.

SZIKSZAINÉ NAGY IRMA a retorika és különösen a kérdéshalakzatok alapos ismerőjeként egy olyan szöveget választott vizsgálatá tárgyául a Krúdy-életműből, amely alkalmat ad a retorikus kérdések egyes funkcióinak feltárására (Retorikus kérdéskérdések Krúdy Az útítárs című kisregényében; 75–84). A tanulmány a kérdéshalakzatokat mindig szövegkörnyezetükbe ágyazottan vizsgálja, kutatva azt is, hogy hogyan épülnek be a stílus- és szövegértelmezésbe, és mennyiben válnak szövegszervező erővé. Az elemzés példái sikeresen mutatják be azt, hogy a kisregényben a kérdések legfőképpen a főhős belső világának megjelenítői, és hozzájárulnak más szereplők és a környezet bemutatásához is. A kisregény legtipikusabb, szövegszervező szerepűvé váló kérdéshalakzata a főhős elmerengő, vágyakozó, töprengő attitűdjét hitelesítő tűnődő kérdés. A múlt, saját életének mozzanatai és az éppen meg-

ismert város egyaránt kérdések révén tárulnak elénk. A morfondírozó, tépelődő belső monológba interrogációk és a főhős által megválaszolt kérdések, raciocinációk is épülnek. Az alakzatok egy típusára összpontosító elemzés azért adhatja hiteles képét e kisregény stílusának, mert a hős állandóan elbizonytalanodó, a múltidézésben elmerülő, a nők tettein elmélkedő magatartásának érzékelhetővé tétele révén ebben a műben a kérdésalakzatoknak a stílust meghatározó és jelentésképző szerepük van.

Krúdy műveit olvasva az az érzésünk támadhat, hogy az egyes különböző írások ugyanarról az egységes, képzeletbeli világról tudósítanak. TÁTRAI SZILÁRD alapos szövegtipológiai fejtegetése ennek az érzésnek egyes összetevőire és okaira is rámutat. A tanulmány abból a megállapításból kiindulva, hogy „egy szépirodalmi szöveg stílusának értelmezési lehetőségeit befolyásolja annak műfaji besorolása”, Krúdy Szindbád-szövegeinek és Kosztolányi Esti Kornél-szövegeinek műfaji kérdéseit tárgyalja (Műfaj és stílus; 85–92). Ez a szövegtipológiai megközelítés azért lehet a stilisztika, a stílus elemzésének szempontjából is termékeny, mert a szépirodalmi művek stílusa mindig csak a hasonló megformáltságú, műfajú szövegek viszonyrendszerében értelmezhető. A szerző a műfajokat prototípuselvű elvárás rendszerekként fogja föl, s ennek megfelelően a vizsgált művek tekintetében azt a kérdést teszi fel, hogy a regény vagy a novellakötet prototípusához való viszonyítás teszi-e hatékonyabbá az értelmezésüket. A regény és a novellakötet legfőbb sajátosságait számba véve TÁTRAI úgy véli, hogy ezek a műfajok egy skála két végpontjaként értelmezhetők, és ezen a skálán elhelyezhetők az elkülöníthető egységekből álló összetett regények és a tartalmilag összekapcsolódó szövegekből álló novellaciklusok is. A szövegtipológiai alapozás után a tanulmány amellet érvel, hogy a „Szindbád ifjúsága” a novellaciklus, az „Esti Kornél” pedig az összetett regény műfajába tartozik. Érvelésében eredményesen használja fel egyrészt a műfajjelölő paratextusok, címek, fejezetcímek elemzését, másrészt pedig a műfajisággal összefüggő narrációs megoldások vizsgálatát is.

TOLCSVAI NAGY GÁBOR „A képzelti jelentéstana Krúdy műveiben” című (93–105), nagyívű tanulmányának első része a századfordulónak a nyelvhez és a szöveghez való viszonyt alapvetően megváltoztató irodalmi közegében helyezi el Krúdy életművét. A nyelv dialogicitásának és a nyelvi kifejezések önkotálásának felismerése ugyanis alapvetően változtatta meg a prózai megszólalás lehetőségeit. A szerző úgy látja, hogy a nyelvhez való megváltozott viszonynak a leírására „olyan nyelvelméleti és irodalomelméleti irány alkalmas, amely a nyelvi potenciált a jelentésképzések és azok értelmezési lehetőségei felől közelíti meg” (95). Értelmezésében ezért a funkcionális, holista kognitív elméletet az irodalmi hermeneutikával, azon belül is ISEKNEK a fiktiivről és imagináriusról szóló elméletével kapcsolja össze. Körültekintő elméleti-módszertani alapozásában egyrészt részletesen bemutatja a holista kognitív nyelvészetnek a nyelvre, a jelentésszerkezetekre vonatkozó, a szépirodalmi kommunikációban érvényesülő alaptételeit, másrészt megvilágítja azt, hogy ez az elmélet hogyan hozható összefüggésbe az ISEKNEK-féle felfogással: „A közös tartomány a megértés, a tapasztalatok és az egyénileg létrehozott és közösségre is beszélt világmodellek elválaszthatatlansága, amely nem pusztán megismerés, hanem a lét értelmezése” (97). „Az útítárs” című kisregényt ebben az elméleti keretben értelmezve TOLCSVAI NAGY a regény elbeszélői pozíciójáról azt állapítja meg, hogy a belső beszédhez és az olvasóhoz forduló kommunikációnak a szétválaszthatatlan kétirányúsága érvényesül benne. A konvencionális nyelvi kifejezésekkel történő leírások éppúgy előfordulnak a szövegében, mint az egyedi és szokatlan nyelvi leképezések. Ennek a nyelvi világnak néhány jellemzőjét illusztrálja a kisregény alapján a szerző, például azt, hogy a konvencionált nyelvi kifejezések metaforikus világmegismerési móddal kapcsolódhatnak össze, a megszokott leképezési módok megfordulhatnak, vagyis elvont képzetek eleveníthetnek meg fizikai dolgokat, és hogy a látomásos beszédmód hogyan kapcsolhatja össze a mozaikszerűen megjelenített világot. Összegzésében pedig ezeknek és a további elemzett nyelvi sajátosságoknak a szerepét és jelentőségét is megvilágítja: „a magyar nyelv korábban felderítetlen jelentésbeli, szövegtani lehetőségeit valósítja meg, az önmegértés és a világleírás korábbi magabiztosságára visszakérdezve. E visszakérdezés eredménye a személyiség körvonalainak elbizonytalanodása, viszonyként való értelmezése” (104).

V. RAISZ RÓZSA tanulmánya (Szövegszerkezet és stílusjellemzők; 106–13) az „Őszi versenyek” című kisregény értelmezésében hatékonyan ötvözi a szövegszerkezet és a stílus jellemzését. Az elemzés első része a szöveg makroszerkezeti egységeinek kapcsolódási módjait vizsgálja, bemutatva azt, hogy a fejezetek arányai, téma- és stílusbeli különbségei, az elbeszélő személyének változásai hogyan járulnak hozzá ahhoz, hogy a műben összemosódnak a valóság és a képzelet, a vágyálmok határai. A második rész a kisregény egyes mesoszerkezeti egységeinek, vagyis a stílusváltásokat érzékeltető, jól megválasztott bekezdéseinek a stíláriis sajátosságait tárgyalja, eredményesen használva fel ehhez TOLCSVAI NAGY GÁBOR stílusjellemző modelljét. Ez az elemzési mód egyrészt alkalmas arra, hogy leírja az értéktelítő és értékmegvonó elemek sajátos összekapcsolódását, vagyis a melankóliát mindig átszővő ironia stílushatását, illetve a szinte kizárólagosan a sztenderd, irodalmi nyelvből építkező nyelvhasználatot, másrészt pedig megmutatja azt is, hogy ebben a szövegben makro-, mezo- és mikroszinten egyaránt hierarchizáltság és összetettség érvényesül. A tanulmány a kisregény egészét áttekintő, de az egyes bekezdéseket részleteikben is elemező módszere révén kiváló példája annak, hogy a szövegszerkezeti sajátosságok vizsgálata hatékonyan épülhet be a stílus értelmezésébe.

A konferencia anyagából összességében olyan, Krúdy olvasására és újraolvasására inspiráló értékes alampunka született, amely a korszerű alakzatkutatásnak, a narratológiának, a szövegtipológiának és a kognitív nyelvészetnek a módszereit is érvényesítve összegzi a Krúdy-prózára vonatkozó eredményeket. A konferenciakötet értékét és hitelességét pedig az is növeli, hogy a kifejtett elméletek és kiforrott elemző módszerek mögött mindvégig, minden egyes tanulmányban érezhető a szerző stílusa iránti odaadás is.

DOMONKOSI ÁGNES